

V Kievu je bil Pohvist v posebno veliki časti, na Pemskem pa pod imenom Nehoda.

Poklus in Pokole kar Pikal.

Pokuć hišni bog.

Poledne, Polednice (Daemon meridianus).

Polel, Lela, Lelum, Lelus v. Lel.

Polkan, Rusovski lesni duh, ki ga je pol človeka pol konja.

Porevit, Borevit bog zime, tudi pohitve (ropa).

Porembog, Potrembog (Potrěb - bog) ki pomaga potrebnim, kakor Višnu pri Indjanih.

Porenuć, Porenut, bog porodnic, ki je imel pet glav. H. str. 130: „Hęc statua quatuor facies repręsentat, quintam pectori insertam habebat, cujus frontem læva, mentum dextra tangebatur“ — „Slavi pergebant ad Porenutium, Deum scilicet embryonis et exorabant, ut liberos in utero bene formaret, quam vim ei tribuebant, Slavonice appellatur: Poroniny“. Iz tega se vidi, da so ga od porodnice tako imenovali.

Poritata, Porilada, Poruata, boginja končanja (od poriti, poruti ali porovati).

(Dalje sledi.)

Kratkočasnica.

V nekem kraju je bil učitelj tudi srenjski župan. Enkrat pride v tisti kraj viksi šolski ogleda, gre k županu, in ga vpraša: „Ali ste zadovoljni s svojim učiteljem?“ Župan in učitelj ob enem odgovori: „Z učiteljem sem popolnoma zadovoljen; toda on ni zadovoljen z menoj, ker mu ne morem po volji iztirjati šolskih dolgov“.

Novice.

Iz Djekš. Naj tudi jaz omenim veselega šolskega praznika, ki smo ga obhajali na sv. Alojzija dan. Naš preč. gosp. fajnošter so ta dan peljali otročiče k božji mizi, ter so jih poživil z nebeško jedjo. Otročiči so potem ginjaivo zapeli pesem „Cvetica Marija“. Marsikdo odrasčenih ljudi je imel solzne oči in djal, da on ni bil nikoli tako srečen. Po tem svetem opravilu smo šli v šolo, kjer smo otročičem razlagali njih sedanjo srečo in jih vneli, da bi si odslej vedno prizadevali, da bi bili sedaj in pozneje pobožni kristijani in zvesti državljani, ter vneti za Boga, domovino in cesarja. Iz šole gremo veselo popevaje na posestvo Jankotovo, kjer smo otročiče lepo pogostovali in se z njimi radovali. Gotovo ne bodo otroci pozabili tega veselega dneva! — K tej slovesnosti so zraven preč. g. fajmoštra po-

sebnu tudi pripomogli Jankotova družina in tergovec g. F. Pokeržnik. Hvala!

J. Rupnik, učitelj.

Od Šentjurja na Ščavnico. Takaj, „Tovars“, na nekaj novic! V naši šoli imamo družbo „Detinstva Jezusovega“, ki šteje sedaj 169 udov. — Naš novoizvoljeni dekan, preč. gosp. Juri Kocbek bodo menda še ta mesec tukaj obhajali svojo instalacijo; preč. gosp. Franc Klobasa, tukajšnji začasni župnik, pa pojdejo za župnika k sv. Antonu v Slovenske gorice. — Gosp. Vincenci Filipič, učitelj v Veržeju, je umrl. R. I. P.! — Po nekterih krajih napravljajo tako imenovane šolske veselice (Schulfeste). Prosimo, da bi nam „Tovars“ naznanil, kaj on misli o takih veseliceh!

Pristavek „Tovars“. Dobro vravnane šolske veselice, če se napravljajo o pravem primernem času, gotovo koristijo šoli. Mladost je podobna nježni cvetici, ki se toliko lepše razvija, kolikor vgodnejše ji je vreme. Šolske veselice se morajo tedaj tako osnovati, da duha zbujejo in povzdigujejo iz vsakdanjega življenja, in da se vedno ravnajo po nekakem višjem (pobožnem) značaju.

Iz Zagreba. Rad bi ti bil, mili moj „Tovars“, že davno kaj pisal iz našega „Zagreb - grada“, pa koderkoli se ozrem, nič kaj posebno primernega za te ne najdem. Šolske novice in pa sploh, kar se učiteljstva tiče, stoji vse ravno na ničli Reaumirovega toplomera. Socijalnost se časih kaj pomajé, pa berž, ko se le količkaj pomakne, da se kaj novega zgodi, pograbiyo koj, žvečijo in prežvekajo že drugi. O takih rečeh pa te tudi gotovo ne bi kaj zanimalo. Ako bi ti kako govorico naznanil, ki se širi po Zagrebu, bila bi govorica o razstavi, ki se bo 15. avgusta t. l. začela. Že se vse pripravlja za njo, in upati je, da bode sjajna. Ne le, da se trudi samo šolska mladina, da jo tudi ona razveseli s svojim plodom, ampak tudi tukajšnji učitelji glavne izgledne mestne šole pripravljajo v ta namen pedagoško-didaktične spise, ktere mislijo v knjigi dati na svetlo z naslovom: „Uspomenica“. Gledé na izverstne glave nekterih zagrebških in sploh hervaških učiteljev, pričakovati je, da bode ta hvalovredna zbirka v pravem zmislu „spomenica“ na razstavo. Tega primera poprijeli so se tudi učiteljski pripravniki, in več jih je že spisalo obravnave o raznih predmetih. Postavljena bode tudi na izložbo Klaičeva metoda o hervaškem, nemškem in cirilskem lepopisu i. t. d. — Nedavno je prinesel šolski list „Napredak“ važen nasvet „o učiteljskih seminiščih“, t. j. o zavodu, v katerem bi se mladenčji za učiteljski stan izobraževali, ter bi ob enem stanovali s svojimi predstojniki. Da je to prekrasna misel, ki bi k napredovanju učiteljstva veliko pomogla, ne dá se tajiti; ker dve leti ste res nekaj premalo pripravniku, kteri se hoče dobro pripraviti za pastirja mladosti, posebno takemu, ki se mora, ako hoče živeti, skoro ves božji dan mučiti s težkim privatnim podučevanjem malih otrok. Ako bi torej obveljal ta predlog našega „Napredka“, potem bi Hervatje zares dobili iz „seminisča“ verstne učitelje, ki bi vedili kerniti mlado kri po pravi poti do potrebne omike. Daj Bog tej prekrasni misli najbolji vspeh! — 22. pr. m. umrl je po dolgi bolezni slavno znani, občestovani g. Jožef Partaš, učitelj

tukajšnjega pripravništva. Rajnki bil je za svoj imenitni poklic tako zavzet, da je z avoljo nevtrudljive delavnosti na šolskem polju skoro popolnoma ob vid prišel. V 44. letu svoje starosti zapustil je ta svet. Silna množica ljudi, ki se je zbrala k slovesnemu pogrebu, pričala je, kako čist in zaslužen mož bil je pokojnik. Bodi mu zemljica lahka! — Predavanja na naši realki končana so že 5. t. m. Šolsko poslopje se marljivo sprenareja in popravlja, da se bode potem moglo verstno predavati v verstnem poslopju. Program obseza kaj zanimljivi spis o hervaškem hitropisu, ki ga je naš rojak g. Franc Magdič izvrstno sestavil. Tudi naj povem, da g. Magdič spisuje podučno knjižico o slovenski štenografiji, da tako dá tudi Slovencom priložnost, izobraziti se v tem, tako zelo koristnem predmetu. V višjem učiteljskem pripravništvu za realke, bila sta, kakor nam omenjeni letnik spričuje, samo dva slušatelja. Res nekaj premalo, ali od konca gre vsaka reč počasi. — H koncu naj še povem, da je ravnokar iz Albrechtove tiskarnice izšla prav mično natisnjena knjižica, pod naslovom: „Čestitar za mladež“, t. j. vošilnik mladosti, ki ga je deloma sam, deloma pa tudi s pomočjo drugih spisal in vredil tukajšnji učitelj preparandije, gosp. Št. Novotny. Deset tiskanih pol napolnjeno je z raznimi vošilci v vezani in nevezani besedi, med kterimi se tudi nekaj slovenskih nahaja. Želim, da bi Novotnyov „čestitar“ priromal tudi med slovenske domoljube. Cena mu je kaj nizka — velja le 40 kr. — Zdravstvujte! Lj. T.

Iz K. pri Kulpi. Zavoljo neke potrebne naprave pri tukajšnji farni cerkvi se je bilo na povabilo preč. gosp. fajmoštra preteč. mesec zbralo nekaj mož, da bi se posvetovali, kaj in kako. Kakor povsod, tako tudi pri nas, so zraven poštenih mož nekteri bahači, ki, kedar se kaj dela, hočejo vse lepo, drago in imenitno, kedar pa plačujejo, pa se radi odtegujejo. Nekega takega ustneža pri tej priliki gosp. fajmošter opomnijo, da naj saj skerbi, da bo učitelju redoma plačeval, in lej, to je bil ogenj v strehi! Naenkrat je bil pripravljen, da bi soglal učitelja iz službe, rekoč: „Jaz vem za drugega učitelja“. In res je menda nasvetoval nekega, ki bi bil po njegovi misli dober učitelj, dasiravno je za ta stan toliko sposoben, kakor zajec za boben. — Tako, dragi učitelji, bi se nam tu pa tam godilo, če bi se takim možem dala večja oblast do šole. Po mojih mislih bi takim možem le tisti učitelji vstregli, ki bi jim po dlaki gladili, šolo pa zanemarjali. Boga zahvalimo, da ni tako! Tudi sem že večkrat slišal v neki bližnji vasi, ko so nekteri govorili: „Naš učitelj je že prestar; ga bomo odpravili, in bome dobili drugega“. Taki ljudje mislijo, da se učitelj ložeje odstavi kakor hlapec, ki jim služi. — Taka bi bila tu pa tam svoboda in sreča za učitelja, po kteri nekteri nepremišljeno hrepené. Bog je varuj! L. A.

Iz Ribnice. Naša šola je menda ena naj starejših ljudskih šol na Kranjskem. — Nimamo sicer dokazov pisanih na pergament, tudi ne na papir, še manj kronografičnih svedočb vdolbljenih v marmelj, ampak — na deskah. — Ta je pa zopet ribniška — boš rekel dragi mi bravec. — Čudno, skorej smešno je to, pa vender resnično. — Na deskah za velikim altarjem v cerkvi sv. Jurja poleg nekđaj slo-

vitega viteškega grada na Orteneg-u nam to spričujejo sledeči last-noročni podpisi in imena nekdanjih ribniških učiteljev:

„Simon Gradischer, Schulmeister Anno 1690.

Jakob Schmitt L. M. in Reifniz Anno 1732.

Bernardus Lozhniker, Ludirektor 1740.

Fran Xav. Repesch „ 1756.“

Še mnogo drugih imen in napisov načerkanih z svinčnikom ali pa vdobljenih z nožkom se vidi za tem oltarjem; med drugimi je tukaj tudi ime rajn. M. Novaka z l. št. 1820., ktereга se stari ljudje tukaj radi spominjajo, ter pripovedujejo od lepih pesem, ki jih je ta mož pri božji službi kar med pridigo iz ogovora zduhtal in potem zapel; tudi je tukaj zaznamovan spomin strašnega požara v ribniškem tergu: „Den 18. Juli 1778 ist Reifniz abgebrunen“. Zakaj so se neki ti možje, naši spreduki, Bog jim daj večni mir! tako radi na te deske zapisovali, ker imamo še sedem drugih podružnic, pa se nikjer taki spomini ne nahajajo? Menda zato, ker ta cerkev stoji na meji treh fará namreč: ribniške, sodražke in Št. Gregorske. Vseč jim je bil gotovo zali oltar, ki je še dandanes čeden in primiren lepo zidani cerkvi, in zdel se jim je dovolj močan njihove imena nositi cele stoletja; ali pa se jim je priložnost ponujala, da so se zapisovali, ker so tukaj za oltarjem, kakor je še sedaj navada, službo opravljali in popevali, kajti ta cerkev ni-ma kora. — Ribniška šola je pa nekđaj bolj slovela, kakor sedaj. Učili so se tukaj dečki iz vseh kranjskih krajev, pa tudi od drugod. To nam svedočijo „Zlate bukve“, naš sedaj naj starejši šolski spomin od leta 1808., ki jih pa še sedaj rabimo. Naj povem tukaj nekaj imen tadašnjih izvrstnih učencev:

Vallentschitsch Anton aus Feistriz, Pfarr Dornegg,

Oru Josef aus Skoppu, Pfarr Tomai,

Hren Anton aus Vigaun, Pfarr Zirkniz,

Saiz Johann aus Brood in Kroatien,

Kopriuz Martin aus Billichgratz,

Warthol Peter aus Laaserbach,

Ivanetich Martin aus Möttling,

Schretscha Raphael aus Bakra bei Fiume,

Benedik Johann aus Selzah,

Preschern Franz aus Felben, Pfarr Rodain“ (slavni slov. pesnik.)

Da je pa bila tukajšnja šola v starih časih bolj znamenita, kakor sedaj, se ni čuditi, kajti bile so šole na Kranjskem bolj redke od sedaj. Čistali so jo neki tudi zavolj nemsčine, ktera se je učencem na vse viže v glavice vtepala — pa z dobrim vspehom. (Kje si pa ti bila, slovensčina mila?) — Naj ti še povem, dragi bravec, kako se število šolske mladosti tukaj pomnožuje. Leta 1848., ko sem jaz tukaj službo nastopil, je bilo v vseh treh razredih le 57 učencev in učenk, sedaj jih ima vsako leto nad 300 (letos jih je 341) vsakdanjih 8 do 12 let starih in čez dve sto nedeljskih. Imeli bi jih pa še več, pa nam prostora manjka, ker pred 16. leti, ko je bilo naše lepo šolsko poslopje sozidano, so še veljale besede „eingeschult und nicht eingeschult“. Zdaj pa ni več tako. — Da nam res prostora silno pomanjkuje, se iz tega vidi, ker pri vsem tem, da otroke še le pri 8.

letih v šolo kličemo, se mora učitelj I. razreda v eni izbi dan na dan z 161. otroci in učitelj III. razreda s prečast. gosp. dekanom — nevtrudljivim katehetom — v podstrešni sobi, ki meri kakih 8 □ seznajev vkvarjati in potiti z 69. že odrasčenimi otroci. Bog! *Jože Rakič,*
učenik.

Iz vipavske doline. Ljubi „Tovars!“ radi te prebiramo, in željno pričakujemo tvojih listov, ker nam učiteljem vedno kaj svetovaš in nas tolažiš. Tudi nam prinašaš marsiktero novico; ali vendar iz vipavske doline v letošnjem tečaju nismo še kaj slišali. Gotovo je že marsikdo mislil, kako je to, da so vipavski učitelji tako tihi. Vedi, „Tovars“, tudi naše šolsko polje je kolikor toliko nasajeno s turjem. Tudi takaj otroci ne hodijo povsod redoma v šolo, in tudi zavoljo učiteljske plače bi se lahko kaj potožilo, — toda ker „Tovars“ v 4. l. praviš, da naj bo učitelj poterpežljiv, te vbogam in spoznam, da je poterpežljivost vsakemu človeku, posebno pa učitelju zelo potrebna. Na bodečem našem šolskem polju pa se nam vendar včasih prikaže kaka upljiva cvetica. Cvetica taka je novica, da so 27. in 28. pret. mesca prišli k nam preč. gospod prošt in šolski svetovavec dr. Jarec, in so bili v vseh šolah naše dekanije. A. B.

Iz Dolenskega. Predragi bravci in sobratje, dovolite mi, da še nekaj dostavim k pismom, ki si jih Tugoslav in Svetoslav v „Tovarsu“ dopisujeta! Ravno pred dvema leti smo se pri našem učiteljskem zboru pogovarjali, kako si more učitelj svoje pičle dohodke zboljšati. Kramljali smo o tej reči nekako tako le: Ze mladi učitelj si ne sme v svoji prvi službi preveč upati in si zlatih gorá obetati; njegov namen ne sme biti samo denar in časnó premoženje. — Pred vsem naj on skerbi, da marljivo opravlja svojo službo, in vse drugo mu bo priverženo. Prava zadovoljnost naj bo učiteljeva prijateljica. Vsak učitelj, posebno ki ima slabe in pičle dohodke, naj bi zapisal v svoj dnevnik: „Vživaj zmerno, kar ti je Bog odločil, in česar zelo ne potrebuješ, si ne napravljaj!“ Posebno naj učitelj studi baharijo; baháči so vsem razumnim ljudem zelo zelo zoperni. Napuh, ošabnost, prevzetnost storé, da je človek nezadovoljen, spodkopujejo pravo srečo, in pripeljejo človeka v nadlogo in neprilike. Naj se tedaj vsak učitelj skerbno varuje takih in enakih napak! — Pri učitelju, ako hoče svoje pičle dohodke pomnožiti, naj veljá zlato pravilo, ki pravi: „Pridobi si; pridobljeno pa varuj in dobro obračaj.“ Res, ako učitelj svoje svete dolžnosti zvesto in na tanko spolnuje, mu ne ostaja dovolj časa, da bi se pečal z drugimi rečmi in si z njimi množil svoje dohodke. Vendar so pa opravila, ki jih učitelj v prostih urah sme opravljati. Tako je n. p. posebno podučevanje učencev, podučevanje v petji in glasoviru. Dovoljeno je tudi učitelju, da kaj za srenjo piše ali risa. Vse take in enake opravila koristijo učiteljem. Posebno dober pripomoček k učiteljevim dohodkom je sadjoreja, čebelarstvo in sviloreja. Zveden učitelj si tedaj tudi o tej zadevi pomaga. Učitelj naj tudi v svojem pohoistvu postavi meje, ker mora vediti, da ne sme biti „zu nobel“. — Ravno tako naj se učitelj tudi po svojem stanu primerno oblači, in naj se varuje potrate. Učitelj mora biti v vseh okoliščinah vedno pravi zgled ponižnosti. Učitelj s pičlo plačo naj

si tudi pri hrani marsikaj odreče. Ako se človek pri slabih dohodkih prerad ozira po boljših jedilih in gosposkih pijačah, zabrede kmali v nepotrebne dolgove, ki ga potem dostikrat celo življenje tarejo in stiskajo. — On naj se tudi varuje „vor noblen Gesellschaften und Unterhaltungen“; zakaj pri takih okoliščinah človek ne more biti brez denarja. Njegova družba naj bodo naj večkrat podučljive knjige, časopisi in glasovir. Keršansko pritergovanje in zatajevanje samega sebe pridobi učiteljevemu premoženju blagoslov božji, in mu ga pomnoži, ter obvaruje učitelja pred veliko nadlogami. Na dalje tudi dobra, zvedena in varčna gospodinja veliko pripomore učitelju, da ložeje shaja; toda učiteljeva žena mora biti bogoljubna, pobožna, mirna, tiha, krotka, potepeljiva, in v vseh rečeh modra in previdna. Dobra in pridna ženica učitelju veliko pripomore in tudi prisluzi pri gospodinjstvu. Blagor učitelju, ako ima tako gospodinja! Se vé, ako ima kaka žena vse svoje opravila le pred zerkalom, in če si vedno zmišljuje in moža naganja, da bi ji kupoval novo obleko, ne more se dobro gospodariti. — Marljivost, delavnost, varčnost, zadovoljnost in pa pametno in modro gospodarstvo more še tako pičle in slabe dohodke učiteljeve zboljšati in jim tudi pridobiti božji blagoslov.

M. Dobrépoljski.

Iz Radolice. 7. t. m. smo imeli tukaj učiteljski zbor. Pri tem posvetovanji so bili pričujoči 3 duhovni gospodje in 15 učiteljev; 6 učiteljev pa ni bilo zraven, in sicer iz Gorjan, Lesec, Rateč, Kranjske gore, Jesenic in iz Ljubnega. Odgovarjali smo znane vprašanja. Pervi odgovor je bil zelo enak odgovorom, ki jih je že „Tovariš“ obdeloval. Drugi odgovor pa je terdil, da tristavke ni treba učiti. K tretjemu odgovoru so preč. gosp. dekan in drugi duhovni gospodje še pristavili, da za pobožno šolsko izobraževanje je posebno treba učiteljevega lepega zgleda i. t. d. Odgovarjalo se je večidel po nemški.

J. C.

Iz Ljubljane. Konec tega mesca bodo vse ljubljanske šole dokončale šolsko leto. V mestni glavni šoli bo šolsko spraševanje 24., 28. in 29. t. m.

— Zopet je prišlo na svitlo nekaj lepih napevov rajn. mojstra Riharja, in sicer: „Tantum ergo“ št. 9, 10, 11, 12, 13, iz med katerih ste št. 9. v C - moll in 11. v A - dur zelo izvrstne, — in dve poli pesem pri sv. obhajilu, ki bodo vsem slov. pevcem in orglavcem gotovo prav dobro služile.

— Za šolske darila se že tiska III. zvezek „Dareka“, ki bodo kmali na svitlem.

Premembe v učiteljskem stanu in razpis službe.

Za trdno sta postavljena g. g. Janez Kogej, učitelj v Krašnji in Martin Krek, učitelj v Smedniku. — G. Pavl Fajfar, učitelj v Smartnem pri Kranji, je umrl; — ta služba je tedaj z razpisom preč. ljubljanskega knezošk. konzistorija 6. t. m. s št. $\frac{779}{112}$ z 196 gold. 30 kr. av. velj. letne plače razpisana. Prošnje naj se ravnaajo do milostljivega kneza in škofa v Ljubljani in, naj se oddajajo do 16. avgusta t. l.